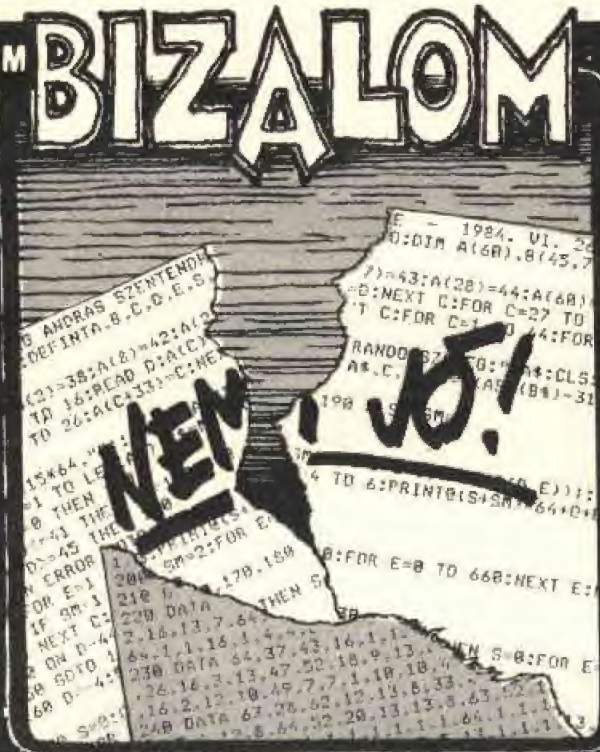

Barátom gm-ezik. Nemrégén pedig az általa is jegyzett játékszervező gm olyan országos vetélkedőt szervezett, amelynek lebonyolításához, a játékban részt vevő nagy számú csapat pontjainak összesítéséhez nélkülözhetetlen volt a számítógép. S mert egy jól szervező szervező semmit sem bíz a véletlenre, a játékszervező gm e számítógépes program megírására komoly pénzért szerződött egy profi. Aki ugyan lényegesen többet kért el e munkáért, mint az ismerősöm által ismert sok tehetséges, lelkes fiatal programozó, de a pénzért teljesítményt ígért és adott is.

A program elkészült, a programot tesztelték, majd kijavították, majd újra tesztelték, újra kijavították, s mert tudjuk, hogy hibátlan program nincs, mindez addig ismétlődött, míg nem eljött az idő, amikor már nem lehetett tovább tesztelni és javítani, hanem el kellett fogadni, hogy a program ugyan tökéletes soha nem lesz, de most már véglegesnek kell tekinteni. A programot a 19 megyeközpontban és a fővárosban egyidőben zajló vetélkedőben használták, így hát el kellett belőle készíteni megvénként 3-3 példányt és át kellett adni a programot kezelő, használó számítógépeseknek.

S most következik mindaz, amiért a szerkesztő ezt a saját „magánzférájában” szerzett tapasztalatot úgy érezte, érdemes közreadni. Az ország húsz pontjáról érkezett számítógépesek a kész programot képtelenek voltak fölhasználni, mert elfogadni, s ahelyett, hogy arra figyeltek volna, hogy hogyan lehet legoptimálisabban, leghasznosabban munkájukban fölhasználni azt, inkább arra próbálták rávenni a program jelen lévő szerzőjét és a programot megrendelő játékszervezőket, hogy tegyék lehetővé, hogy a programot ki-ki izlése szerint változtassa, alakítsa. A program lefordított állapotban került a lemezekre, s a leendő fölhasználók egy részét ez kifejezetten meglepette, közülük többen követelték, hogy kapják meg azt lefordítatlanul is, hogy tetszésük szerint alakítsanak benne. Tipikusnak éreztem a történeteket. Tipikusnak abban az országban, ahol a programozói szemlélet olyan, hogy „jobb, ha mindent magad írsz meg, jobb, ha csak magadban bízol, amelyik programot más írt, az csak vacak lehet”. A szemlélet létezik, a szemlélet programozónemzedékek nevelésének is egyik fő motívuma, másként hogy is lehetne, hogy már

fiatal, kezdő programozók sem bíznak mások kész szellemi termékeiben, ha azt a terméket programnak hívják. Kár... Kár, mert ez nagy pénzek kidobásához vezet szerte az országban. Vállalatok, irodák tucatjai vesznek gépet mindenféle program nélkül, s inkább maguk barkácsolnak, lopnak, mintsem hogy a készen kapható programokat használnák az adott helyen felmerülő speciális igények szerint.

Az, hogy egy kezdő programozó minden programról tudni szeretné, hogy hogyan működik, még csak érthető.

Olyan ez, mint a kisgyerek törekvése, hogy babának, embernek, állatnak egyaránt kiszedje a szemét, lecsavarja a fülét. A fura, hogy míg a gyerek néhány év alatt – megismerkedve az őt körülvevő világgal – leszokik erről, tudomásul veszi, hogy a dolgok nem szétszedésre valók,

addig a programozók jelentős része még évek múltán sem képes belenyugodni, hogy lehetnek programok, amelyek működését nem ismerheti meg, s amelyeknek csak felhasználója lehet.

Valamilyen módon gyógyírt kellene találni erre a betegségre. Sőt, gyógyírt kellene találni arra is, hogy az ország különböző részein ne kelljen tízszer, százszor megírni ugyanazt a programot. Ha a mikroszámítógépeket használó vállalatok szakemberei képesek lennének elfogadni, hogy nem kell minden programot belülről ismerniük, akkor onnan már csak egy lépés lenne, hogy vásárolni is akarjanak mások által írott programokat. S ebben, a hazai készítésű programok információáramlásában szívesen segítene lapunk is. Börzerovatunk ma még nincs, de éppen lehetne. Egy ilyen rovatban ki-ki közölhetné eladó programjainak nevét, a program kétsoros felhasználói leírását, a bacsult eladási árat és azt a címet, ahol bővebb információt lehet kapni a programról.

Hogy ilyen rovat lesz-e a BIT-LET-ben, ez elsősorban Önökön, olvasókon, programozókon múlik. Tartok tőle azonban, hogy először nem a levéllírás iránt érzett ellenszenvüket kell legyőzni, hanem az egymás iránti bizalmatlanságot. Ha ez sikerült, küldjék el első ajánlataikat, kíváncsian várja őket a szerkesztő:

Angyalosi László

BELÜLRŐL

- 26 **Híroldal** – megtekinthető benne egy billentyűzet, amely gnómnak látszik, de legkevésbé sem az!
- 28 **Vallató hozzászólás – VC 20** – úgy tűnik, VC-es körökben nem aratott tetszést vallatónk
- 30 **Vallató hozzászólás Primó** – egy olvasó védelmébe veszi a Primi-t
- 30 **Szoftvertöltetek** – egy új rovat első anyaga a HT véletlenszám-generátoráról
- 31 **Programajánlat** – egy scrollozó program Spectrumhoz
- 32 **A HT grafikáról kezdőknek és haladóknak** – segítség és összefoglalás mindazoknak, akik így vagy úgy, de rajzolgatnak a HT-n
- 34 **A RAM és a képernyő** – egy cikk, amely elsősorban a haladóknak és elsősorban a Spectrumosoknak szól
- 36 **Sorvezető** – ismétlés a tudás anyja címmel a HT billentyűzetével kapcsolatos tudnivalókat foglalja össze Zátónyi Sándor
- 39 **Posta** – amelyben egy olvasó fölkinál egy magyar nyelvű hibaüzenetet tudó kis szoftvert a HT-re...
- 40 **Micolor nyerő** – íme a második feladat, s némi visszatérés a Primó-nyerő megfejtéseire

HÍRLEK

DATAPoint

Datapoint számítógépet vettek használatba Zalaegerszegen az IBUSZ-irodában. A számítógéppel lehetőség nyílik a megyeszékhely és a főváros IBUSZ-irodái közötti összeköttetésre. Elsősorban a társasutazások és a szobafoglalások esetében alkalmazzák sikeresen az új gépet.

Hotel Computer

Új szolgáltatás bevezetésével kísérletezik az amerikai Hyatt szállodalánc. Chicagói szállodájában IBM személyi számítógépeket kölcsönöz szállóvendégeinek, és így azoknak üzleti útjaikra nem kell magukkal hozniuk saját gépüket. A PC-keket óránként hat dollárért vehetik igénybe az ott lakók. Ha a kísérlet sikeres lesz, akkor a Hyatt egész hálózatára kiterjeszti az új szolgáltatást.

Képernyő hír

A Zenith Data Systems olyan notesz méretű hordozható számítógépet tervez piacra dobni, amelynek folyékony kristályos képernyőjét hátulról világítják meg. A 16 font súlyú 17,5-ös típusú gép egy vagy két 5,25 inches floppy meghajtóval 256 kbyte RAM-mal, egy 80 C 88-as processzorral rendelkezik. Ára 3000 dollár lesz. A gép igazi újdonsága a hátsó megvilágítású folyékony kristályos képernyő. Erre azért van szükség, mert a tapasztalatok szerint szobai megvilágítás esetén, bizonyos szögből a normál folyékony kristályos képernyő olvasása szemrontó és kényelmetlen.

Master

A Contral Data olyan Winchester típusú háttértárat szállít az IBM PC AT-hez, amelyek beilleszthetők a PC AT dobozába. A Storage Master 630-as típus méreteiben igazodik az IBM személyi számítógépéhez. Kettő helyezhető el belőlük, méretük egyenként 30 Mbyte. Tipikus elérési idejük 30 millisecondum, amely kb. 25%-kal jobb az eredeti IBM meghajtó egységek megfelelő adatánál. A Winchester adatmodul az eredeti IBM vezérlőt használja. Kiegészítő szoftver

szükséges ahhoz, hogy a PC-DOS 3.0 lehetőségeit a felhasználó kihasználhassa. Ez a szoftver lehetőséget ad a lemez logikai felosztására és formálására is. A Winchester lemezekhez gyors mágnesszalag kazetta is rendelkezésre áll az adatok mentéséhez. A Winchester lemez ára 2145 dollár.

Termálfűtő

A General Electric bejelentette az új Model 3-8100 típusú, terminálos, levél minőségű sornyomtatóját 300 dollárért. A Model 3-8100-as típus Centronics csatlakozóval rendelkezik, két sebességgel tud működni, 50 karakter/másodperc a normál, 25 karakter/másodperc a levél minőségű írássebessége.

250 utók 260

A Hewlett Packard a 250-es sorozat után piacra dobja a 260-as sorozatot. Ezek több felhasználós személyi számítógépek lesznek. A legkisebb modell a HP 260/15-ös 256 kbyte memóriával, 15 megabyte-os merev lemezes tárolóval és mikrofloppy egységekkel van ellátva. Ára 10 500 dollár. A legerőteljesebb modell, a HP 260/55 már 18 felhasználót tud kiszolgálni 55 megabyte-os merev lemezes tárolóval és az állományokat mentő szalagkazettákkal.

LAS VEGASI HIREK!

Az Atari hat, a Commodore két új kommersz személyi számítógéptípust mutatott be a Las Vegas-i Consumer Electronics kiállításon januárban. Az Atari hat újdonsága közül kettő az 530 ST és az 520 ST ragadta meg különösebben a vásárlók figyelmét. Mindkét gép Motorola 68 000-es központi egységet alkalmaz és alapszoftverként a CP/M-68 K operációs rendszert valamint a „Gem” nevű (Graphics environment manager, grafikus környezet-szervező). Digital Research-től származó grafikus szoftvert használ. Mindkét gépnek 198 K ROM-ja van. A 130 ST alapgépe 128 K, az 520 ST 512 K RAM-mal rendelkezik, áruk ennek megfelelően 399, illetve 699 dollár. A csatlakozó perifériák között találhatjuk a 3,5 inch-es mikrofloppy-t csakúgy, mint a különböző merevlemez háttértárat.

A Commodore új gépek a következők: C 128

Az alapgépben két processzor van, egy 6502-es és egy 280-as. Operatív memóriája 128 K, ára 300 dollár. A gép mind a Commodore 64-gyel, mind a CP/M operációs rendszerű gépekkel kompatibilis.

Folyékony-kristály-képernyős, hordozható

Ez a gép szintén 6502 alapú. A RAM mérete csak 32 K, de a ROM elég nagy méretű: 96 K. Itt foglal helyet a „lapméretű” gépek szokásos szoftver választéka plusz egy spreadsheet program. A képernyő mérete 16x80, folyékonykristályos. A gép ára még nem ismert.

Az új modellek megjelenése tovább élésíti a piaci versenyt. Az Atari 68 000-es gépei például eladhatatlanná tehetik a Sinclair QL-jét az Egyesült Államokban.

Spéci for!

A General Electric egy színes és egy fekete-fehér tv-készüléket kezd árusítani, amelyeket kifejezetten számítógép-monitorként való alkalmazásra terveztek. A tv-készülékek 80 karaktert jelenítenek meg soronként, alkalmasak összetett videójelek fogadására és szabványos antennacsatlakozóval is rendelkeznek. A színes készülék ára 490 dollár, a fekete-fehér készüléké 130 dollár. A tv-készülékekkel egyidőben a General Electric egy akusztikus modemet is bejelentett 120 dollárért.

Inform

Amikor a hartfordi Travelers biztosító iroda adminisztrátorainak szükségük van arra, hogy Norsrossban vagy Maitlandben levő kollégáikkal konzultáljanak, egy új eszköz, az INFORUM telekonferencia rendszer segíti az adatok, képek és ötletek cseréjét. Léteztek már olyan videóhálózatok, amelyek segítségével tárgyalásokat lehetett lebonyolítani. Hogy ezek a rendszerek nem tudtak elterjedni, azt a videókészülékek magas ára indokolja. Az American Video Teleconferencing Corporation fejlesztője az érdem, hogy fölismer-ték, ezeken a megbeszéléseken az információ nagy része korántsem videócsatornákon továbbítható leghatásosabban. Ezen ötletből fejlődött ki az INFORUM.

A rendszer három fő eleme: számítógép-hálózat, hang- és videócsatorna. Ez utóbbi csak kiegészítő elem; mindössze állóképeket tud közvetíteni. Minden tárgyalóteremben két kamera és két monitor van elhelyezve. Egy kamera a résztvevők, egy pedig az esetleges segédanyagok képét közvetíti, mialatt természetesen folyamatosan a hangösszeköttetés. Az egész rendszer működését IBM PC-k fogják össze, ezekhez úgynevezett kommunikációvezérlő, egy videócsatorna és egyéb

Micro-suli

hardver berendezések csatlakoznak, továbbá a helyi iroda adatfeldolgozó IBM 308X számítógépe. A rendszer valódi értéke – és újdonsága – ebben az adathálózatban rejlik. Tetszőleges, lemezen tárolt anyag (táblázat, rajz, szöveg stb.) behívható az állomás PC-jének memóriájába, onnan pedig továbbítható az összes többi helyszínre. Itt azután elvégezhetők módosítások (pl. újra átszámolhatók és helyesbíthetők táblázatok adatai).

Az összes berendezést egy „teremfelügyelő” kezeli egy érintés-vezérelt képernyőn levő menü segítségével. Így indíthat több helyszínes hívásokat, kiválaszthatja és eloszthatja a konferencia képeit vagy továbbíthat a számítógépektől nyert adatokat, rajzokat.

Az INFORUM 1984 végén kezdte meg a működést a három helyszínes Travelers rendszerben. A berendezés tíz helyszínig bővíthető, s a Travelers máris tervezi ezeken a helyszíneken a videokészülékek felszerelését. A rendszer berendezései, azok beüzemeltetése összesen 143 ezer dollárba kerülnek helyszínenként. Ehhez külön költségként járul hozzá a rendszert vezérlő programrendszer bérleti költsége. A teljes ár és a külön-külön költségek viszont nem teszik ki a hagyományos videóláncok árának egytizedét.

Nyári programozási diáktáborról kaptunk hírt a műszaki egyetemistáktól. Jún. 17–aug. 30-ig 11 héten keresztül szerveznek programozási tanfolyamokat Budapesten hetes turnusokban, napi 4 vagy 8 tanóránként 20–25 Ft-ért óránként.

Commodore, Spectrum számítógépeken kezdő, haladó BASIC, assembler, valamint PASCAL FORTH és MICRO-PROLOG tanulására lehet jelentkezni!

Cím: MICRO-STÚDIO: 1536 Bp. Pf. 323. T.: 460-832.

robotuk miközben beszélget a látogatókkal, pillanatok alatt megfesti a jelentkezők portréját. Szenzációs eredményeket mutatnak be a fordítógépek kategóriájában is. Japánról angol, francia és német nyelvre fordító automatikus masinájukat már csak az a távközlési eszközökkel is egybeépített berendezésük múlja felül, amellyel például egy angol és egy francia személy egymás nyelvének ismerete nélkül, a fordítógép segítségével közvetlenül telefonálhat egymással.

hamisítványok

Az IBM PC AT alig „melegedett meg” az első vevőknél, megjelentek a piacon az utánzók. Az egyik ilyen forgalmazó a Kaypro Corp., aki a Kaypro 286 i nevű termékét kezdi árusítani a következő összeállításban: Futel 80286-os processzor, két 1–2 megabyte-os floppy mágneslemez egység, 512 kbyte RAM, amely bővíthető 640 kbyte-ra, további bővítő kártyákkal a memória mérete 15 megabyte RAM lehet. A számítógép funkcionálisan kompatibilis az IBM PC AT-val. Az alapgép szállított szoftver: Word Star, Mail Merge, Inforster, Calc Star és a GW Basve. A számítógép ára 4550 dollár.

Miskolci hír

A miskolci Földes Ferenc Gimnázium fennállásának 425. évfordulója tiszteletére ünnepségsorozatot szervezett. Ennek keretében volt és jelenlegi diákjainak számítástechnikával kapcsolatos munkáiból bemutatót rendezett, valamint egy vitadélután az eddigi eredményekről és az oktatás további lehetőségeiről.

Minderről az iskola egy összefoglaló kiadványt tervez megjelentetni, amely kapcsán lapunkban erre szeretnénk visszatérni.

A képet nem a fotós rontotta el és nem is gyűrődött össze, ez valóban egy billentyűzet. Az új Malcrom típusú klaviatúrán, mint gyártói állítják, negyedannyi idő alatt tanulható meg a szabályos gépelés, mint a hagyományos billentyűzet. Ami még ettől is lényegesebb, az új forma kiküszöböli az ujjízületeket károsító természetellenes mozdulatokat és a kényelmetlen csuklótartást, ami a nyak- és vállfájások fő okozója. Az eddigi vizsgálatok szerint azokon a helyeken, ahol a Malcrom billentyűzetet már alkalmazzák, a munka termelékenysége 50%-kal nőtt, ugyanakkor kevesebb a hiba és a dolgozóknak minden ízületi problémája ami a hagyományos billentyűzetet használó alkalmazottaknál már elfogadott munkahelyi ártalom. Az új billentyűzetet egyelőre az IBM PC és a BBC gépekhez gyártják.

Nyelvújdonosság

A Systems Management Associates nevű cég új magas szintű programozási nyelvet fejlesztett a Commodore 64-es személyi számítógépekhez. A fordítóprogram neve PROMAL (Programmer's Micro Application Language).

A nyelv lehetővé teszi olyan feladatok megoldását magas szintű nyelven, amelyeket eddig assembler szintű nyelven kellett megoldani. A teljes képernyős szerkesztési lehetőség, az adatállományok könnyű kezelhetősége, a karakterláncokra vonatkozó függvények csábítóvá teszik a programnyelvet. A gyártó szerint a nyelv 70–200%-kal gyorsabb, mint a Basic, FORTH vagy Pascal. A fordítóprogram ára kb. 50 dollár.

Cukubai

A Tokio melletti Cukubában szeptember közepéig nyitva tartó világkiállítás számos világ-szenzációval szolgál. A legtöbb elektronikai különlegességet a házigazda japánok produkálják. Egyik büszkeségük a kottaolvasó, elektronikus orgonán játszó robot. A másik

Reklámzene

A mikroáramkörökkel megoldott zenés karácsonyi, újévi üdvözlőlapok sikeres debütálását követően újabb elektronikus csodát ismerhet meg a világ, a zenélő újsághirdetést. A közelmúltban a Le Point párizsi hetilap olvasóit váratlanul érte, hogy ujjuk érintésére az IBM amerikai mammutvállalat fényképes számítógép-hirdetése egy karácsonyi dalt játszott el. A hangos hirdetés megárazata, hogy az újság papírjába egy szupervékony IBM nyomtatott áramkört építettek be.

Tisztelt Szerkesztőség!

Önök két öngólt rúgtak a VIC-20-as számítógéppel kapcsolatban! Az egyik az, hogy csak az „erőszaknak engedve”, éves késéssel tűzték napirendre a gép tesztelését. A másik az, hogy ÍGY!

Nem akarom megbántani a Vallatóban résztvevőket, de a többségükről a véleményük (tévedéseik) alapján kitűnik, hogy néhány óránál többet nem ültek a VIC-20 előtt. Ilyen mélységű ismeretek alapján pedig nem illik megalapozott véleményt mondani egy gépről (aki nem tud arabusul...).

Felsorolnék néhány dolgot, amely kétséges teszi a kapott osztályzatok egy részének megalapozott voltát.

1. kín. Miért változott meg az eddigi gyakorlat, hogy a külföldi árat osztályozzák? A vallatás ezzel a nem teljesen fair változtatással kezdődik.

(Ennek oka egyszerű. A legutóbbi nyugati leértékelés után olyan olló keletkezett a kinti és itthoni ár között, amely irreálissá tette volna a kinti végkiárusítási ár osztályozását. S egyáltalán nem reális egy ilyen dömpingárat osztályozni, amely nem tükrözi a gép kinti árfekvését sem! – A szerk.)

2. kín. Ha a géphez minden periféria kapható (és kapható!), akkor miért kapott a gép hét 3-ast is?

3. kín. A leírttal ellentétben 22 karakter írható egy sorba! A Super Expander nevű programmal BASIC-ből is egyszerűen kezelhető a nagy felbontású grafika!

4. kín. A Super Expanderrel a hanggenerátor is egyszerűen kezelhető. A Junosztv tv-n a hang soha nem is fog megszólalni rendesen, mivel a gép modulátora PAL rendszerű, ezért csak kétnormás (PAL-SECAM) tv-vel kapunk színes képet és hangot! Ezt még egy Vallatónak is illene tudni!

5. kín. A kazettás tárolás sebessége ugyanakkora, mint a piacon kapható gépek 99%-ának! De ha ez valakinek nem elég, kapható olyan cartridge, amely ezt a sebességet a tízszeresére növeli! A kazettás tárolást huzamosabb ideje használók sem igazán tudják, mi az, hogy LOAD ERROR! Valószínű, hogy a SPECTRUM, PRIMO, HT stb. felhasználói irigylkedve sóhajtanak fel ennek hallatán!

6. kín. A hűmmögés inkább azért lehetett, mert a Vallatók nem tudták, hogyan lehet gépi kódban programozni a VIC-20-at. Mindenféle tárbővítés nélkül a VICMON nevezetű program segítségével nagyszerűen lehet gépi kódban programozni a gépet! Méghozzá úgy, hogy a bebillentyűzött memonikot rögtön ellenőrzi, lefordítja és elhelyezi a memóriában. Ideális eszköz egy kezdőnek, hogy megtanuljon gépi kódban programozni!

7. kín. A tápegység a „buharálók” ellen, életvédelmi szempontból van műgyantával kiöntve. Egyébként is miért kellene javítani? Nem szokott elromlani!

8. kín. A billentyűzetre kapott osztályzattal kapcsolatban csak annyit, hogy aki ebben a kategóriában ennél jobbat akar, annak azt kívánom, hogy egész életében csak ZX81 billentyűzetet nyomkodjon!

9. kín. A felhasználói kézikönyv valóban nem túl bőbeszédű, viszont létezik a VIC-20 programozói

kézikönyv, amely sokkal részletesebb, megadja a memóriatérképet, sőt jó néhány interpreter rutin leírását, kezdőcímét is megadja, példákkal illusztrálva a használatot.

10. kín. Aki dolgozott már SCREEN EDITOR-os géppel, az tudja, hogy ennél kényelmesebb mód a szerkesztésre nincs. Nem éppen hízelgő a vállalatokra, hogy a 4 (négy!) editorgomb használatába belebonyolódtak!

11. kín. A gép programnyelve teljes egészében megegyezik a Commodore 64 gépével, ezért kicsit csodálkozom, hogy ennyire rossznak találtatott. Sajnos nem tudtam rájönni arra, mit takar az a homályos utalás, hogy „meglehetősen sok funkciót csak POKE utasításokkal lehet elérni”. Az interpreterről csak annyit, hogy az ilyen egyszerű és olcsó gépek nem teljesen tipikus például a file-kezelésnek az a széles köre, amit a VIC-20 tud (kazettás, discs, RS-232). Egyébként aki az eredeti interpreternél jobbat akar, annak rendelkezésére áll két olyan program (cartridge), amely kibővíti az utasítás készletét. Ez a PROGRAMMER'S AID és a SUPER EXPANDER.

kín. Az egész teszthez való hozzáállás és „hozzáértés” tükröződik ebben a pontban. A C 64-gyel teljesen megegyező editor bonyolultnak van titulálva, és állítólag „vér-verítékes küzdelem” kell a gép megismeréséhez. A vállalatok okosabbak maradtak volna, ha nem vállaltak.

13. kín. A VIC-20-szal teljesen megegyező BASIC-kel és editálási lehetőségekkel rendelkező C 64-et annak idején a szakemberekből álló vállalatok „túlságosan is emberközelit”-nek minősítették. Hát erről ennyit! + 1 kín. Az én károm az, hogy nemcsak ezt az egy pontot értékelték szubjektíven a vállalatok, hanem a többi 13-at is! Ha a VIC 20 azokra a funkciókra, amelyek teljesen azonosak a C 64-gyel, ugyanazt az osztályzatot kapná, mint annak idején a C 64, akkor az átlaga máris 4,0 lenne, és akkor még az árról nem is beszéltünk!

Összegezve az eddigieket, az én szubjektív véleményem az, hogy *ne a VIC-20-at felejtjük el, hanem a márciusi Vállatát!*

Minden eddigi morgások ellenére maradok a BIT-hűségese olvasója.

Szilvágyl Gábor 2092 Budakeszi, Arany J. u. 7. fsz. 3.

Az Ötlet 1985. március 28-i számában megjelent VC 20 vállalatához szeretnék hozzászólni. Szerintem több kinnál is hátránynak vették azt, amit a C 64-nél előnyként soroltak fel. (Nem voltam rest, és elővettem a C 64 vállatóját.)

Az alábbiakban felsorolom azokat a kínokat, melyekkel nem értek egyet (bár ez nem sokat jelent).

2. kín: perifériák. Ebben Önök is elismerik, hogy a VC 20-hoz minden csatolható és kapható, csakúgy, mint a C 64-hez. Ebben a két gép megegyezik, mégis a VC-20 8 tizeddel kevesebbet kapott. Miért?

3. kín: képernyőkezelés. Tényleg nem kiváló. Egyébként azt írják, hogy finomgrafika „kizárólag POKE utasításokkal” érhető el. A C 64 alapgépen nem? Különböztetve a kizárólagosságot is megkérdőjelezem, ugyanis a SUPER bővítő modullal (VC

1211A) 160x160-as felbontás érhető el, és egyszerűen kezelhető grafikai utasításokat is tud (pontrajzolás -törlés, körrajzolás, egyenesrajzolás-törlés, kifestés stb.). Az azonban igaz, hogy a C 64 hardver tekintetében kiforrottabb, többet tud. Ha a C 64-nél is az alapgépet osztályozták, hogy kaphatott 4,8-et?

Ha pedig azt bővítéssel vállalták (SIMON'S BASIC, SUPERGRAPHIC), akkor a VC 20-nál miért nem nézték meg a bővítéseket?

5. kín: kazettás tárolás. Ehhez csak annyit, hogy lassú (de kapható hozzá TURBO-modul, ami a 10-szeresére (1) gyorsítja a felvételeket, beolvasásokat), az azonban nem igaz, hogy a gyári magnó mással nem helyettesíthető. Mi két és fél éve SANYO-val használjuk, megbízhatóan. A discet pedig éppúgy kezeli, mint a C 64.

6. kín: gépi kódú programozás. Ennél a kinnál az inkvizítorok azt osztályozták, hogy milyen fordítóprogramok kaphatók a géphez. (Egyébként a VC 20-hoz is lehet jót kapni!) Hogy lehet 1,4 jegy különbség a két processzor gépi kódú programozásában, holott azok szoftver-kompatibilisek? Egy apróság: a C 64 alapgépet mennyivel könnyebb gépi kódban programozni?

7. kín: megbízhatóság. Miben megbízhatatlanabb a C 64-nél?

8. kín: billentyűzet. Ez bosszantott fel a legjobban. A C 64-nél csillagos ötöst akartak adni, a VC 20 4,4-et kapott, pedig a billentyűzetük egy az egyben ugyanaz! UGYANAZ!

10. kín: editálás. Önök is elismerik, hogy editora azonos a C 64-esével. Akkor miért kapott 4 tizeddel kevesebbet? És ki bonyolódhat bele? Ennél egyszerűbb, jobb javítási lehetőség nincs.

11. kín: a gép programnyelve. Hát ez tényleg nem jó! És a C 64 alapgépé? A programnyelvük azonos, mégis a VC 20 1,2-del rosszabbat kapott a C 64-nél! Miért?

12. kín: tanulhatóság. A C 64-nél írják: „...a gép felépítése, kezelése valóban olyan logikus és egyszerű, hogy még megfelelő használati utasítás nélkül is megérthető”. A VC 20-ra ez nem igaz? És miért bonyolult a javítási lehetőség? (Erről jut eszembe: ha ez bonyolult, akkor a HT 1080Z javítási lehetősége milyen?)

Az előzőekben felsorolt ellenvetésekkel nem azt akarom mondani, hogy a VC 20 olyan, mint a C 64. Nem, erről szó sincs! De ami a két gépen teljesen egyforma, azt miért nem egyformán osztályozták? Még akkor is, ha az inkvizítorok mások voltak!

Pintér Károly 4. osztályos tanuló 8000 Székesfehérvár József Attila út 59.

A vádak súlyosak. Azonos dolgokat másként osztályoztak az inkvizítorok a C 64-en és a VC 20-on. Nos, mindenre nincs mentség. De az igazsághoz hozzátartozik kedves olvasónk, hogy azonosságok – s ez már a leveléből is kiderül – itt-ott csak majdnem azonosságok. A válasz másik része pedig ott van az Ön levelének utolsó mondatában. Az inkvizítorok nem mindig ugyanazok, ezért az osztályzatok is hol szigorúbbak, hol enyhébbek. Sajnos ez Vállatát rovatunk gyengéje. Sajnáljuk, mégis szeretjük ezt a rovatot betegségeivel, korlátaival együtt. De levele alapján úgy vesszük észre, bármilyen mérges most, azért titkon Ön is szereti a Vállatát!

Nagy érdeklődéssel vettem kezembe a BIT-LET március 28-i számát, ugyanis érdekelt, hogy mit írnak a PRIMO-ról. A cikk végigolvasása után azonban egy kicsit dühös voltam a cikk írójára. Ez nem csoda, hiszen olyanokat írt, amik joggal felháboríthatták bármelyik jobbérzésű PRIMO-tulajdonost. Engem konkrétan két dolog bántott.

Az egyik a kazettás tárolással kapcsolatban írtak volt. Nem tudom, hogy milyen „kaliberű” magnókkal rendelkezik a tisztelt író, de nekem egy MK 29-es magnó nagyon jól működik. Ez, azt hiszem, eléggé kis kaliberű. Sem a felvételnél, sem a lejátszásnál nem volt még probléma. Még a DEMO kazettánál sem. Egyébként a DEMO kazettán meg vannak jelölve az oldalak, és valaki könnyen megjegyezheti, hogy a B oldal a hibás oldal.

A másik dolog a billentyűzet. Abban egyetértek Szőke Ferencel, hogy a PRIMO billentyűzete nem a legkedvezőbb, azonban megfelelő beállítás esetén nem okoz gondot a gépelés (nálam legalábbis). A játékprogramoknál tényleg gondot okoz a billentyűzet, azonban gondoljunk csak arra, hogy a számítógépet elsősorban nem játékokra kell használni. A dokumentációval kapcsolatban nekem is az a véleményem, amit a cikkben olvashattunk. A jegyet azonban egy kicsit erősnek tartom. A gép szerintem bőven megüti a 3-as szintet, ha ennél nem is jobb sokkal. Egy megjegyzés. A PRIMO-hoz közölt (illetve nem közölt) programoknak a túl kevés számát jó lenne gyarapítani.

És végül, hogy ne csak kritizáljak – egy észrevételemet szeretném közkinccsá tenni. Próbáljuk ki a következő programot:

```
10 CLS
20 FOR I=1 TO 2
30 POKE 16457,1
40 ?"PRIMO PERSONAL COMPUTER" (Ide bármilyen szöveget lehet írni)
50 NEXT
```

Meglepve tapasztalhatjuk, hogy a képernyő aktuális helyére kiírt szöveg karakterei megvastagodnak. Észrevehetjük azonban azt, hogy a szöveget nem lehet PRINT \$-ral kiírni. Csak úgy, hogy a szöveg elé megfelelő számú PRINT-et írunk, majd ha elértük az aktuális sort, ott PRINT TAB(x) "szöveg"-gel kiírjuk a képernyőre az üzenetet.

Próbáljuk ki a programot úgy, hogy a ciklusváltozó második értéke ne 3 legyen, hanem annál nagyobb. Valamint úgy, hogy a ciklus 180–210-ig terjedjen. Ezt a programot ki lehet egészíteni különböző vezérlő karakterekkel, az eredmény azonban nem minden esetben változik. Remélem, levelem nem talál süket fülekre, és nem kerül a szemetaskosár mélyére!

Nógrádi Előd (2. oszt. gimn. tanuló, Szeged)

Múlt havi számunkban tettük közzé felhívásunkat a „szoftver ötletek” című új rovat indításáról. Máris érkeztek anyagok, amelyek eleget tesznek kérésünknek, miszerint egy-egy programozási ötletet adnánk közre ebben a rovatban.

RND(X)

Egy olvasó felvetette a márciusi BIT-LET-ben, hogy hogyan lehet az iskolaszámítógép véletlenszám generátorának kezdőértékét beállítani. Egyes esetekben valóban szükség lehet arra, hogy a program ismételtén ugyanazt a véletlenszám sorozatot állítsa elő.

Az iskolaszámítógép a véletlenszámok előállításához a 16554–16556 bájtok tartalmát használja fel (RND-mag). Ha ezekre a címekre ugyanazokat az értékeket tároljuk le, akkor a véletlenszám sorozatok is megegyeznek. A POKE 16554,11:POKE 16555,11:POKE 16556,11 utasítások után pl. az RND(100) a következő sorozatot állítja elő: 2, 67, 17, 70, 15, 79, 33.

A régebbi típusú (ékezetes betűket nem ismerő) számítógépeknél bekapcsolás után ezeknek a bájtoknak a tartalma tapasztalataim szerint rendre 255, 0, 255, így ezek a gépek ki-bekapcsolás után külön beállítás nélkül is ugyanazt a sorozatot hozzák létre. Az újabb típusú gépeknél viszont a bekapcsolás után is változó az RND magja. A RANDOM utasítás különben a 16555 bájt tartalmát változtatja meg véletlenszerűen (az R regiszter tartalmát másolja át).

SZOFTVER ÖTLETEK

Gépi kódú programban is szükség lehet véletlenszámok előállítására. Az RND(X)-et előállító szubrutin a 14C9H címen kezdődik. A behívás előtt az X paramétert az ún. szoftverakkumulátorba kell letárolni: egész típusú szám esetén a 4121–4122H bájtokba, egyszeres pontosságú számnál a 4121–4124H bájtokba, a gép belső számbázisának megfelelően. A 40AFH bájtba egész számnál 2-t, egyszeres pontosságúnál 4-et kell tölteni. A véletlenszám ugyanezekbe a bájtokba kerül, egyszeres pontosságú alakban.

Némileg gyorsabban működik a rutin, ha az X paramétert a HL regiszterpárba töltjük, s a rutint a 14D5H címen hívjuk meg. Ekkor azonban az X csak pozitív kettes komplementes egész szám lehet. X=0 esetén pedig a 14FOH kezdőcímen hívhatjuk meg a rutint, nem igényel semmilyen előkészítést. A véletlenszám ezekben az esetekben is a szoftver-akkumulátorba kerül.

A következő programrészlet pl. a képernyőre rajzol ki véletlenszerűen 191-es kódú karaktereket:

```
LD B,100 : A ciklus előkészítése
CIK: PUSH BC
LD HL,1024 : A paraméter letárolása
LD (4121H),HL
LD A,2 : Az egész típus beállítása
LD (40AFH),A
CALL 14C9H : Véletlenszám generálás
CALL 0B26H : Konvertálás egészre
LD HL,(4121H) : Egy képernyő-memóriacím előállítása
LD BC,3C00H
ADD HL,BC
DEC HL
LD (HL),191 : Karakter kivitele a képernyőre
POP BC : Ismétlés 100-szor
DJNZ CIK
```

A RANDOM rutin kezdőcíme 01D3H, de ez csak a következő három utasítást tartalmazza:

```
LD A,R
LD (40ABH),A
RET
```

Juhász Tibor tanár, Zalaegerszeg

PROGRAM AJÁNLAT

SCROLL
Spectrum

```

1 REM DARDAY ZOLTAN
2 BORDER 7: PAPER 7: INK 1
5 GO SUB 800: LET n=n-450
7 CLEAR n
8 GO SUB 800: LET n=n+1
9 LET s=n: GO SUB 2000
10 FOR i=n TO n+407: READ a: POKE i,a: NEXT i
200 CLS : FOR i=0 TO 21: PRINT "TEGLALAPSCROLL,JÓ
BBRABALRA,LEFEL": NEXT i
210 IF INKEY$="7" THEN RANDOMIZE USR n
220 IF INKEY$="8" THEN RANDOMIZE USR (n+131)
230 IF INKEY$="5" THEN RANDOMIZE USR (n+204)
240 IF INKEY$="6" THEN RANDOMIZE USR (n+277)
245 IF INKEY$="1" THEN GO TO 5000
250 GO TO 210
800 LET n=PEEK 23731+256+PEEK 23730
805 PRINT "RAMTOP:";n
810 RETURN
1000 DATA 221,42,178,92,33,0,64,62,3,8,221,35,221,
126,0,221,35,221,110,0,254,0,32,11,8,61,40,47,6,8,
36,16,-3,24,-26,6,7,197,93,84,36,237,75,11,92,237,
176,237,75,10,92,43,16,-3,193,16,-20
1010 DATA 93,84,6,32,35,16,-3,61,32,44,237,83,176,
92,8,61,32,13,237,91,176,92,237,75,10,92,18,19,16,
-4,201,237,75,11,92,245,62,32,145,237,176,254,0,40,
4,71,17,16,-3,241,98,107,24,-102
1020 DATA 6,7,37,16,-3,237,75,11,92,237,176,237,75,
10,92,43,16,-3,24,-96
1030 DATA 221,42,178,92,33,0,64,62,3,8,221,35,221,
126,0,221,35,221,110,0,254,0,32,10,6,8,36,16,-3,8,
61,200,24,-25,6,8,197,229,245,183,237,75,10,92,245,
62,32,144,203,30,35,16,-5,254,0,40,4,71,35,16,-3,
241,61,32,-26,241,225,34,193,16,-35,24,-44
1040 DATA 221,42,178,92,33,255,87,62,3,8,221,35,22,
1,126,6,221,35,221,110,6,254,0,32,10,6,8,37,16,-3,
8,61,200,24,-25,6,8,197,229,245,183,237,75,10,92,2,
45,62,32,144,203,22,43,16,-5,254,0,40,4,71,43,16,-3,
241,61,32,-26,241,225,37,193,16,-35,24,-44
1050 DATA 221,42,178,92,33,255,87,62,3,8,221,35,22,
1,126,6,221,35,221,110,6,254,0,32,11,8,61,40,47,6,
8,37,16,-3,24,-26,6,7,197,93,84,37,237,75,11,92,23,
7,184,237,75,10,92,35,16,-3,193,16,-20
1060 DATA 93,84,6,32,43,16,-3,61,32,44,237,83,176,
92,8,61,32,13,237,91,176,92,237,75,10,92,18,27,16,
-4,201,237,75,11,92,245,62,32,145,237,184,254,0,40,
4,71,27,16,-3,241,98,107,24,-102
1070 DATA 6,7,36,16,-3,237,75,11,92,237,184,237,75,
10,92,35,16,-3,24,-96
2000 PRINT AT 4,7;"SOR"
2001 INPUT "honnán?";t
2002 LET t=INT t: IF t<0 OR t>23 THEN GO TO 2001
2003 INPUT "meddig?";g
2004 LET g=INT g: IF g<t OR g>23 THEN GO TO 2003
2005 PRINT t,g;AT 11,7;"OSZLOP"
2006 INPUT "honnán?";k
2008 LET k=INT k: IF k<0 OR k>31 THEN GO TO 2007
2009 INPUT "meddig?";v
2010 LET v=INT v: IF v<k OR v>31 THEN GO TO 2009
2012 POKE 23563,v-k+1
2015 PRINT k,v
2026 FOR b=1 TO 2
2028 FOR i=1 TO 3
2030 LET a=(t<(i*8) AND t>=((i-1)*8))*((i*8-t)
2031 LET a=a+(t<((i-1)*8) AND g>=((i-1)*8))*8
2032 LET a=a+(g<(i*8) AND g>=((i-1)*8))*((g-i*8+1)
2035 POKE n,a: LET n=n+1
2040 LET f=(t<(i*8) AND t>=((i-1)*8))*32*(t-8*INT
(t/8))
2042 IF b=2 THEN LET f=224-f+v
2043 IF b=1 THEN LET f=f+k
2045 POKE n,f: LET n=n+1
2060 NEXT i
2065 LET i=23-t: LET t=23-g: LET g=i
2070 NEXT b
2075 PRINT AT 18,10;"PRESS"
2080 PAUSE 0
2100 RETURN
5000 CLS : PRINT "OSZLOP:";PEEK 23563
5050 SAVE "SCROLLcode"CODE s,450
5090 STOP
9000 SAVE "SCROLL..#" LINE 1

```

Az alábbi program a képernyő előre meghatározott részét tudja 4 részben scrollozni. Ehhez hasonlót (teljes képernyő, jobbra-balra) már közöltünk, de megítélésünk szerint ez is számot tarthat a közlésre.

A program be is mutatja a gépi kódú rutin működését, azaz az 5. 6. 7. 8. billentyűk megnyomására értelemeszerűen egy pixelrel a megfelelő irányba mozdítja az ábra kijelölt részét. A gépi kódú programot megkapjuk kazettán, ha az 1-es billentyűt megnyomjuk.

A gépi kódú programot az 5000-5090 sorok viszik ki a kazettára.

„SCROLLcode” felhasználása MÁSIK programban, pl.

```

10 CLEAR X
20 LOAD""CODE(X+1).450   betöltés, inicializálás
30 POKE 23563. OSZLOP

```

```

900 IF INKEY$="7" THEN RANDOMIZE USR (X+13)
910 IF INKEY$="8" THEN RANDOMIZE USR (X+144)
920 IF INKEY$="5" THEN RANDOMIZE USR (X+217)
930 IF INKEY$="6" THEN RANDOMIZE USR (X+290)

```

Az előző programban X=konstans érték, így például

```

10 CLEAR 29999
920 IF INKEY$="5" THEN RANDOMIZE USR 30216
OSZLOP szintén konstans érték (1-32), értékét az x
SCROLL...X program 5000 sora írja ki a „SCROLLcode”
gépi kódú program kazettára vitele előtt.

```

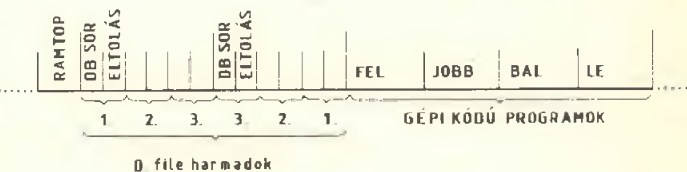
Egyéb tudnivalók

A gépi kódú program a 23563-4 DEFADD rendszerváltozót is használja, amelyek értéke a program során megváltozhat. BREAK hatására 23563 értéke 0 lesz, így a gép „megbolondul”.

DEFADD rendszerváltozó értéke FN függvényhívás hatására is megváltozik.

A hiba kiküszöbölése:

BREAK ill. FN után POKE 23563. OSZLOP
x SCROLL...x programban használt billentyűk:
5. 6. 7. 8 gépi kódú programot aktivizálják
1 gépi kódú program kazettára vétele
„SCROLLcode” elhelyezkedése a tárban

A gépi kódú program assembler listáját nem közöljük, mert túlzottan hosszú.

Dárday Zoltán

A szerkesztő azért van,

hogya a lap olyan legyen,

amilyenek az olvasói!

HT grafikáról!

KEZDŐKNEK HALADÓKNAK

Az iskolaszámítógép grafikájával kapcsolatban már több cikk is megjelent a BIT-LET-ben [lásd Halász Péter cikkét a 11. (1984. VIII. 28.) Török Turul cikkét a 15. (1984. XII. 18.) számunkban], mégis (főleg a HT GÉPNYERŐ kiértékelése közben szerzett tapasztalatokra támaszkodva) úgy érzem, hogy nagyon sokan nem ismerik vagy nem tudják jól használni azt az alapvető módszert, melynek segítségével BASIC-ben is elég gyors grafikát használhatunk. Ezért most főleg erről lesz szó. Mint tudjuk, az iskolaszámítógépen nincs a szó igazi értelmében vett grafika, csak úgynevezett grafikus karakterek vannak (ezek ismeretét ezentúl feltételezzük; lásd például az Ismerd meg a Basic nyelvjárásait! című könyvből). A képernyőre rajzolni négyféle-képpen lehet: a SET utasítással, a POKE utasítással, gépi kódú rutinnal, vagy a grafikus karakterek közvetlen kiírásával. Az első két módszer az esetek többségében nagyon lassú, a harmadikat meg csak azok tudják használni, akik tudnak gépi kódú programozni, s sokszor még nekik sem érdemes ezt a módszert választani. Ezért a 4. módszerről szeretnék leírni néhány dolgot.

A módszer azon alapszik, hogy egy stringben tároljuk a megfelelő grafikus (és egyéb) karaktereket, s utána a stringet egy PRINT @ utasítással írjuk ki a képernyő megfelelő helyére. A PRINT @ I, A\$ utasítás hatására a kurzor az I. pozícióra áll ($0 \leq I \leq 1023$, egész), azaz a képernyő $\text{INT}(I/64)+1$. sorának $I - 64 * \text{INT}(I/64) + 1$. pozíciójára, s utána erre a helyre írja ki az A\$ első karakterét, majd a kurzor az eggyel magasabb sor-számú helyre ugrik, ezután, ha van a stringnek 2. karaktere, azt írja ki, stb. Azonban a kurzornak ezt az egyesével lépegető mozgását megváltoztathatjuk, ha a stringben vezérlő karaktereket helyezünk el. A fontosabb vezérlő karakterek a következők:

ASCII kód	hatás
8	a kurzor 1 karakterrel visszalép (általában az utoljára kiírt karakter helyére), s az ott levő karaktert kitörli
10	soremelés
13	NEW LINE
24	a kurzor 1 karakterrel visszalép (de nem töröl)
25	a kurzor 1 karakterrel előre lép
26	a kurzor egy sorral lejjebb lép (a sor ugyanannyadik pozíciójába, ahányadik-ban volt)
27	a kurzor egy sorral feljebb lép
28	a kurzor a bal felső sarokba lép
29	a kurzor az aktuális sor elejére lép
32	betűköz – a kurzor törli a pillanatnyi helyén levő karaktert, majd eggyel jobbra lép
127	pepita karakter
192–255	kód – 192 db betűköz, azaz ennyit lép a kurzor jobbra, s közben töröl.

Ezek a karakterek például a CHR\$ függvény segítségével a string megfelelő részein elhelyezhetők [a CHR\$ (220) csak 1 db karakter, melynek kiíratáskor a hatása 28 db betűköz kiíratásával egyezik meg]. Megjegyezzük még, hogy mivel egy string csak 255 karakter hosszú lehet, így előfordul, hogy ábránk nem fér el egy stringben. Ez nem nagy baj, folytathatjuk egy másik stringben, lehetőleg úgy, hogy ezt az előző után még ugyanabban a PRINT utasításban :-vel elválasztva lehessen kírítani.

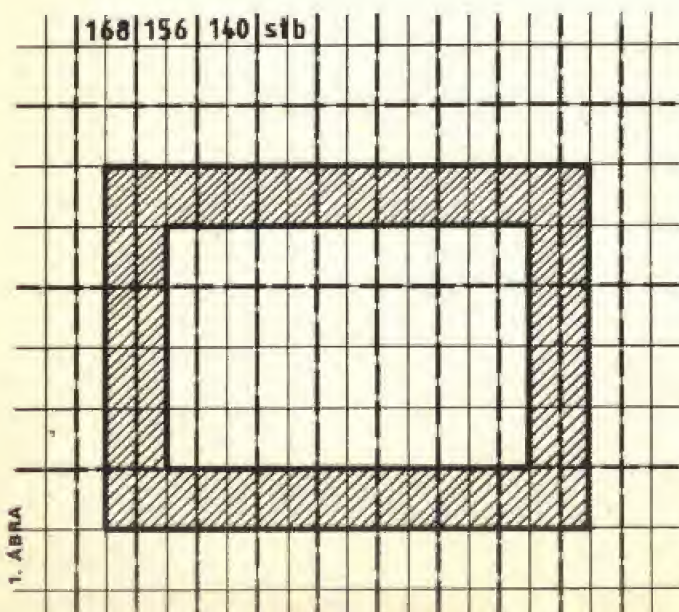
Hogyan kódoljuk a megrajzolandó ábránkat?

Az egyik megoldás az, hogy írunk erre a célra egy segédprogramot. A másik az, hogy „kézzel” kódoljuk az ábrát. Ehhez ajánlatos franciakockás papírt és egy kódtáblázatot használni (melyet vagy magunk készíthetünk, vagy használjuk valamelyik könyv grafikus kódokat is tartalmazó táblázatát). Az ábrát lerajzoljuk a franciakockás papírra (azért ilyenre, mert ennek téglalapjai hasonlóan legjobban

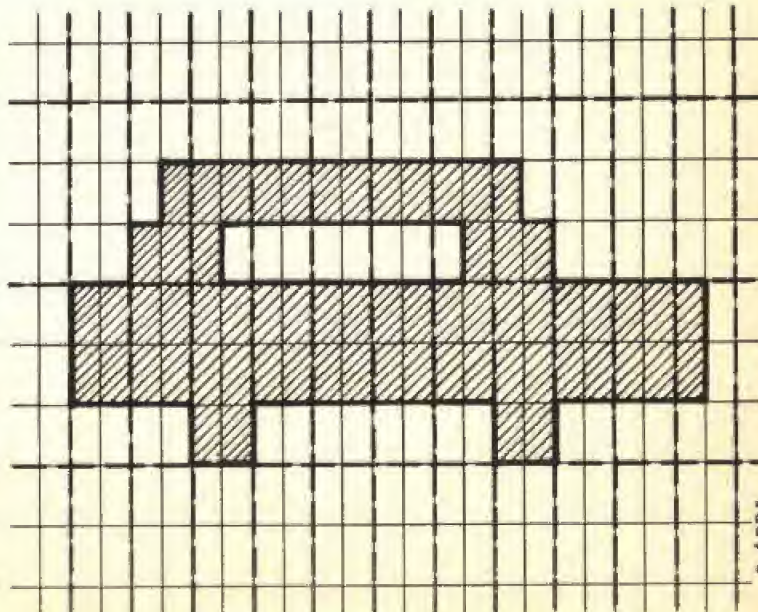
a gép által megjelenített pontokra), majd beosztjuk a karaktereknek megfelelően 3x2-es nagyobb téglalapokra. Ezután a táblázat segítségével és egy kis gyakorlattal könnyen elvégezhető a kódolás, közbeiktatva a megfelelő vezérlő karaktereket. Megjegyezzük, hogy az ábrának nem kell feltétlenül a bal felső sarokban kezdődnie, hiszen a string kezdődhet vezérlő karakterekkel is; ennek néha praktikus előnye van – lásd például az első példát.

Hogyan tároljuk a programban az ábrát? Természetesen egy (vagy több) stringben, de ezeknek a stringeknek értéket is kell adni. Az ábrát a megfelelő stringbe a következő módszerek segítségével „vihetjük” be:

1. Egyszerű értékadással. Használjuk a STRING\$ és a CHR\$ függvényeket!
2. A megfelelő kódokat felsoroljuk egy DATA utasításban.
3. Ezt finomíthatjuk úgy, hogy ha egy kód egymás után többször fordulna elő, akkor

1. ÁBRA

2. ÁBRA

például elé írjuk mínusz előjellel azt, hogy hány darab kell belőle, s utána egyszer leírjuk a kódot. (Lásd az 1. és 2. példákat!) Ha egész hosszú rész is ismétlődnek, megfelelő kódok beiktatásával ezeket is kezelhetjük az előbb leírt módon vagy a következő módszerrel:

4. Kombinált módszer. Ha az ábrában több azonos részlet van, először ezeket valamelyik módszerrel segéd-stringekbe rakjuk, majd használjuk a stringek összefűzésére (+) műveletet.

5. A stringet közvetlenül tároljuk a DATA-ban. Erre nézve lásd Halász Péter említett cikkét. Ezt a módszert csak akkor érdemes használni, ha valamilyen oknál fogva az is fontos, hogy a futás közben a stringek feltöltésének ideje is rövid legyen – ez elég ritkán fordul elő.

Példák, feladatok

1. Néha előfordul, hogy a képernyőn néhány dolgot be szeretnénk keretezni. Erre mutat példát az 1. program. A keretet úgy kódoljuk, hogy tetszőleges hosszúra meg lehessen csinálni. A K változó értéke mutatja, hogy milyen hosszú szöveget akarunk írni a keretbe, s az adatsorban „i”-vel azt fogjuk jelölni, hogy a következő karakterből K+1–1 db-ot akarunk venni a stringbe. Az ábrát úgy készítjük, hogy a beírandó szöveg első karakterpozícióján kezdődjön, úgy nem kell új kiíratási helyet számolnunk. A keret közepét betűközök helyett jobbra mozgatásokkal töltjük fel, így

a már kiírt szövegre is rá lehet írni a keretet, nem törli ki (l. 1. ábra).

1. A kódolt ábrát a program 900-as sorában találhatjuk meg. A 900–1020 sorokig terjedő rutin végzi el a K hosszúságú keret előállítását, a program többi része csak egy bemutató program, mely a szubrutin használatát és a megjelenítést mutatja be egy példán, mely a HT GÉPNYERŐ 1. feladatában lett volna felhasználható: egy számológép billentyűit és kijelzőjét rajzolja a képernyőre.

2. Ebben a példában egy egyszerű mozgást illusztrálunk, egy kocsi szalad a képernyő bal szélétől a jobb széléig. A kocsit a 3-as módszerrel rakjuk a B\$-ba, az utat az 1-esel a C\$-ba. A rutin majdnem ugyanaz, mint az előbb, csak nincs szükség a K változóra, s B\$ tömb helyett egyszerű B\$-t használhatunk. Érdemes kipróbálni 100-as sebességgel, valóban imponáló gyorsasággal fog a kocsi végigszaladni a képernyőn (l. 2. ábra).

A kódolásban vegyük észre, hogy az ábrához „hozzáragasztottunk” a kocsi hátuljánál 1–1 betűközt, ez biztosítja, hogy az előző állapotban lévő kocsi végét letöröljük. Ezt a megoldást minden mozgathatóságnál érdemes alkalmazni. A program tovább gyorsítható, ha kivesszük a lassító ciklust (mely a sebességet szabályozza), s még jobban, ha a kocsit csak minden második pozícióra rajzoljuk ki, persze ekkor új kódolást kell csinálnunk, a kocsi végéhez 2–2 betűközt kell ragasztani. Figyeljük meg még, hogy a mozgó kocsi és az álló út „találkozása” pont karakterhatáron

van, lehetőség szerint hasonló esetekben ezt mindig alkalmazni kell!

3. Feladat: készítsünk egy nagyobb ábrát, mely nem végez haladó mozgást, de egyes részei mozognak (pl. egy tornázó ember). Az ábra álló és az egyes mozgó részeit külön stringekben érdemes tárolni (illetve a fázisokat string-tömbökben), s itt is vigyázni kell az előző fázis törlésére.

4. Feladat: most már olyan ábrát is készíthetünk, melynek egyes részei is mozognak, s az egész haladó mozgást végez (pl. egy nagy madár repül a bal alsó sarokból a jobb felsőbe).

Aki a cikket figyelmesen elolvasta, a példákat megértette (esetleg ki is próbálta), és a feladatokat megoldotta, az bátran hozzáfoghat bármilyen komolyabb grafikát használó program írásához. Jó kísérletezést!

S még egy apró tanács, mely nem a grafikára vonatkozik. Biztos sokan jártak már úgy, hogy hosszabb program beolvasása során a gép 1–2 karaktert vett csak be rosszul, ez a futás során esetleg csak később derül ki, vagy rejtve is maradhat. Különösen kényelmetlen ez a programok másolásakor. A megoldás egyszerű: a bevitel után a szalagot újra a program elejére állítjuk, s CLOAD?-lel összehasonlítjuk a kazettán lévő és a gépben lévő programot. Ha ez a próba sikeres, akkor (majdnem) biztosan lehetünk abban, hogy a gépben pontosan a kazettán tárolt program van. Hogy az jó-e? Azt mi sem tudhatjuk...

Király Zoltán

1. PROGRAM

```
2 CLEAR 1000
5 CLS
10 DIM A$(30),B$(40)
20 FOR I=1 TO 26:READ Q$:NEXT I:L=0
30 L=L+1:READ A$(L):IF A$(L)<>" " THEN 30
32 L=L-1:FOR I=1 TO L:K=LEN(A$(I)):IF B$(K)=" " THEN GOSUB 1000
33 NEXT I
35 K=38:GOSUB 1000:PRINT @79,B$(K):
40 FOR I=0 TO (L-1)/5:FOR J=1 TO 5
50 K=LEN(A$(I*5+J))
60 P=I*3*64+J*9+326:PRINT @P,A$(I*5+J):PRINT @P,B$(K):NEXT J,I
70 IF INKEY$="" THEN 70 ELSE END
900 DATA 24,24,27,168,156,-1,140,172,148,26,-5,24,170,149,-1,25,170,149,26,-5,24
,130,-3,131,129,0
1000 B$(K)=" ":KK=1:RESTORE
1010 READ W:IF W=0 THEN RETURN ELSE IF W<0 THEN KK=K-W-1:GOTO 1010
1020 B$(K)=B$(K)+STRING$(KK,W):KK=1:GOTO 1010
1500 DATA X12,7,8,9,/,STO,4,5,6,*,RCL,1,2,3,-,EXC,0,...,+/-,+,."
```

2. PROGRAM

```
2 CLEAR 1000
5 CLS
10 GOSUB 1000:C$=STRING$(64,143)
20 INPUT "SEBESSÉG (1-100):":V:IF V<1 THEN 20
30 CLS:PRINT @640,C$:
40 FOR I=0 TO 52:PRINT @512+I,B$:FOR J=1 TO 100/V:NEXT J,I
50 IF INKEY$="" THEN 50 ELSE PRINT:PRINT:PRINT:PRINT:END
900 DATA 32,32,184,156,-3,140,172,180,-9,24,26,32,143,143,191,-4,143,191,143,143
,133,0
1000 B$=" ":KK=1:RESTORE
1010 READ W:IF W=0 THEN RETURN ELSE IF W<0 THEN KK=-W:GOTO 1010
1020 B$=B$+STRING$(KK,W):KK=1:GOTO 1010
```


A RAM

ÉS A KÉPERNYŐ

A személyi számítógépeknél a memória jelentős részét a gép fenntartja egy viszonylag egyszerű feladatra: a tv-képernyőjén megjelenő kép adatainak tárolására és feldolgozására. Így van megjelölve a képernyő adatainak tárolására és feldolgozására. Így van megjelölve a képernyő adatainak tárolására és feldolgozására. Így van megjelölve a képernyő adatainak tárolására és feldolgozására.

	dec.	hex.
Kezdőcím	22528	5800
Utolsó cím	23295	5AFF

A fenti 768 byte-ból az első $22 \cdot 32 = 704$ a PRINT (és PRINT AT) területe míg a fennmaradó $2 \cdot 32 = 64$ byte a hibaüzenetek és egyéb célokra van fenntartva. Ezt figyelembe véve a PRINT terület utolsó címe: 23231 (dec.), illetve 5ABF (hex.). Közismert, hogy a sorokat 0-tól 21-ig számozzuk (a 22. és 23. sor az említett fenntartott sor), az oszlopokat pedig 0-tól 31-ig. Ha a sor száma = „s” és az oszlop száma = „k”, akkor bármely karakter attribútum decimális címe: $22528 + 32 \cdot s + k$. Ezek a címek egy-egy byte (8 bit) kerül tárolásra a következők szerint:

FLASH	BRIGHT	PAPER	INK
1 bit	1 bit	3 bit	3 bit
0-1	0-1	0-7	0-7

Ezt legjobb egy példával illusztrálni, legyen a példa byte-ja (kettes számrendszerben): 11010101

FLASH	BRIGHT	PAPER	INK
1	1	0 1 0	1 0 1
be	be	piros	cyan

Vegyük a példához a 4. sor 5. oszlopát (karakterhelyét). Ez biztosan ismert minden Spectrumot használó számára: a PRINT AT 4, 5-nek felel meg.

Az attribútum címe: $22528 + 32 \cdot 4 + 5 = 22661$

Itt a példában szereplő byte decimális alakját szokásos használni: az 11010101 megfelel 213 (dec.)-nek. Így a közvetlen parancs:

POKE 22661,213

Természetesen így az INK szín nem látható, csak a PRINT AT 4,5: „x” után.

Ha a képernyő egyes pozícióinak címét hexadecimálisan írjuk fel, a következőt kapjuk:

oszlop	0.	1.	2.	29.	30.	31
0. sor	5800	5801	5802	581D	581E	581F
1. sor	5820	5821	5822	583D	583E	583F
2. sor	5840	5841	5842	585D	585E	585F
21. sor	5AA0	5AA1	5AA2	5ABD	5ABE	5ABF
22. sor	5AC0	5AC1	5AC2	5ADD	5ADE	5ADF
23. sor	5AE0	5AE1	5AE2	5AFD	5AFE	5AFF

Igy már jól látható, hogy miért célszerű hexadecimális számokkal felírni a képernyő attribútum (jellemzők) címét. Az egyes pozíciók számértéke jól mutatja a helyet is meg a címet is.

A „Display file” egy kissé bonyolultabb, mint az „Attributes file”, mert minden karakter 8 byte segítségével írható le. Ennek részletezése nem szükséges, hiszen a Spectrum használati az UDG karakterek beírásánál használják a 8×8 pontból álló tömböt.

Amikor egy program betöltése a LOAD SCREEN \$-ral történik, bizonyára mindenki megfigyelte, hogy a kép kirajzolása nem egyszerre történik.

A RAM

ÉS A KÉPERNYŐ

Írjuk be az alábbi rövid programot:

```
10 FOR i=0 TO 21
20 PRINT " (32 fekete négyzet: graphics és caps shift 8-cal) "
30 NEXT i
```

A RUN parancs után a 22 sornak megfelelő terület fekete lesz. Ekkor írjuk be: SAVE "akármí" SCREEN \$, és rögzítsük meg netofonszalagon. Töröljük a programot és LOAD "akármí" SCREEN \$ után töltjük be. Jól látható, hogy a beírás közben kirajzolódik a fekete terület, de nem egyszerre. Először a felső harmad első sorai, aztán a második sorok kirajzolása történik meg, végül a nyolcadik sor, és csak ezután kezdődik a képernyő második harmadának kirajzolása. Itt is először az első sor, aztán a második, majd a harmadik, végül a nyolcadik sor, amivel a képterület második harmada is fekete lesz. Teljesen azonos módon rajzolódik ki a harmadik harmad is.

Igy jól látható, hogy a „Display file” három részre van osztva; ezeket a részeket nevezi BLOCK-nak az irodalom.

Írjuk ismét fel a hexadecimális címeket:

	Kezdő cím	Utolsó cím	Képernyősor
1. Block	4000	47FF	0-7
2. Block	4800	4FFF	8-15
3. Block	5000	57FF	16-23

A fenti táblázatból látható, hogy a 3. Block tartalmazza a 22. és 23. „hibeüzenet” sorokat is.

A „Display file” által igényelt byte-ok száma:

$32 \times 24 \times 8 = 6144$ (dec.) megfelel 1800 (hex.)-nek.

Egy-egy Block ennek a harmadát tartalmazza:

$6144 / 3 = 2048$ byte megfelel 800 (hex.)-nek.

Elegendő az 1. Blockot vizsgálni, mert a másik kettő szerkezete, felépítése teljesen azonos.

Jól ismert a PLOT utasítás 256×176 pontból álló koordináta-hálózata. Ennek 175. pontsora megegyezik az 1. Block első pontsorával. Ha ebben a rendszerben vizsgáljuk az 1. Blockot, akkor az elsőként kirajzolt pontsorok rendre a következők:

175, 167, 159, 151, 143, 135, 127, 119

a másodikként rajzolt pontsorok:

174, 166, 158, 150, 142, 134, 126, 118

harmadszorra:
173, 165, 157, 149, 141, 133, 125, 117

és végül nyolcadikként:
168, 160, 152, 144, 136, 128, 120, 112.

Ezek szerint a „Display file” első 32 byte-ja hordozza a 175. pontsor adatait. A 33. byte a 167. pontsor bal szélének értékét mutatja. Győződjünk meg erről a következőképpen:

Írjuk be közvetlen parancsként:

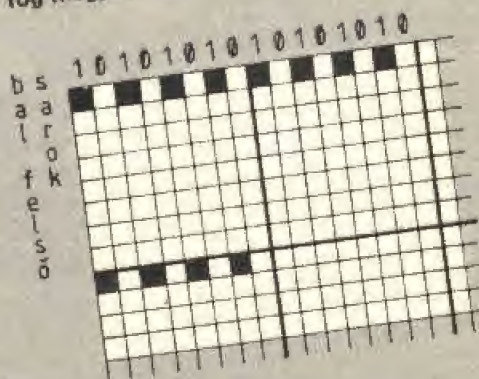
POKE 16384, BIN 10101010 vagy ezzel egyenértékű POKE 16384,170

Erre a bal felső sarokban egy rövid pontsor jelenik meg, aztán POKE 16385,170

az az előző folytatásaként rajzolódik ki.

Most növeljük 32-vel a kezdőcímet: $16384 + 32 = 16416$

evvel POKE 16416,170 és most a rövid pontsor az elsőként kirajzolt alatt a 167. sorban fog megjelenni.

A további pontsorok kirajzolása az előzőekben leírtak szerint folytatódik. A 112. sor kirajzolásával az 1. Block teljesen befejeződik. Ezután a következő 2048 (dec.) byte kerül sorra teljesen azonos módon mint az az 1. Blocknál történt.

A „Display file” kezelése egy kissé bonyolultabb, mint a jellemzőké, de ha tekintetbe vesszük, hogy egy pontsor 32 byte-ot igényel és hexadecimálisan számolunk, a munka könnyebbé válik.

Nagy Károly okl. gm

ISMÉTLÉS A TUDÁS ANYJA?

Tudnivalók a HT-gép billentyűzetéről

Közismert, hogy a HT-1080 Z gépeknél a bekapcsolás után nem lehet a billentyűzetről kisbetűket bevinni, és az automatikus billentyűismétlés sem működik. Ha e funkciókat használni szeretnénk, akkor a SYSTEM parancs után háromféle lehetőség adódik:

/12288	esetén	kis- és nagybetű villogó kurzor billentyűismétlés
/12299	esetén	kis- és nagybetű billentyűismétlés
/12294	esetén	kis- és nagybetű

A fenti bővítések természetesen behívhatók gépi kódú rutinként is, meghívásuk azonban a BASIC program futásának leállítását eredményezi. Így viszonylag nehezen érhető el, hogy a felhasználó, a gép előzetes állapotától függetlenül, a programozó által beállított módon működő billentyűzetet használjon. Ugyanakkor egy-egy alkalmazásnál fontos lehet a kisbetűk használata, valamint az, hogy az ismétlést le is lehessen tiltani. Bekapcsolt billentyűismétlés esetén ugyanis bármely billentyű leütése lényegesen lelassítja a program futását. (Érdemes kipróbálni!) A következőkben e gondok megoldásához szeretnék segítséget adni.

A nagybetű/kisbetű átkapcsolást a 16414–16415 (401EH–401FH) memóriák átírásával végezhetjük, az alábbi táblázat felhasználásával.

Cím	Tartalom	Hatása
16414 401EH	88 58H	Csak nagybetű
16415 401FH	4 04H	
16414 401EH	71 47H	Kis- és nagybetű
16415 401FH	49 31H	

A memóriák tartalma legegyszerűbben a POKE utasítás segítségével módosítható. Parancsként vagy programban, utasításként is kiadhatjuk, a program futása most nem áll le. Nehezebb dolgunk van a billentyűismétléssel. Az átkapcsolás most is két byte átírásával történhet:

Cím	Tartalom régi gép	Tartalom új gép	Ismétlés
16406 4016H	227 E3H	227 ± E3H	nincs
16407 4017H	3 03H	3 03H	
16406 4016H	120 78H	58 3AH	van
16407 4017H	48 30H	48 30H	

Sajnos most a POKE utasítás nem vezet eredményre, a gép teljesen „megvadul” tőle, és csak kikapcsolással bírható normális működésre. Nem módosíthatók a fenti memóriák a monitorprogrammal sem. Egy gépi kódúban írt rövid programmal azonban a két cím tartalma átírható, és ezzel a megfelelő billentyűfunkció meghívható. A gépi kódú rutint a 32000–32013 (7D00H–7D0DH) memóriaterületre töltsük.

Cím	Tartalom	Mnemonic
32000 7D00H	33 21H	LD HL,303AH
32001 7D01H	58 3AH	
32002 7D02H	48 30H	LD (4016H),HL
32003 7D03H	34 22H	

Cím	Tartalom	Mnemonic
32004 7D04H	22 16H	RET LD HL,03E3H
32005 7D05H	64 40H	
32006 7D06H	201 C9H	
32007 7D07H	33 21H	
32008 7D08H	227 E3H	LD (4016H), HL
32009 7D09H	3 03H	
32010 7D0AH	34 22H	
32011 7D0BH	22 16H	
32012 7D0CH	64 40H	RET
32013 7D0DH	201 C9H	

Régi gép esetén az első két sort módosítani kell:

Cím	Tartalom	Mnemonic
32000 7D00H	33 21H	LD HL, 3078H
32001 7D01H	120 78H	

A gépi kódú programot vagy a monitorprogrammal, vagy – ha a programban használjuk – egy BASIC segédprogrammal tölthetjük be:

```
10 FOR I=32000 TO 32013: READ J: POKE I,J: NEXT
20 DATA 33,58,48,34,22,64,201,33,227,3,34,22,64,201
(A 20 sorban régi gépen 58 helyett 120-at kell írni!)
```

A 10 és 20 sorok beírása és futtatása után a billentyűismétlés és a tása is a szokott módon hívható. A hívás a BASIC programból lehetséges, a futás nem áll meg. A billentyűismétlés hívása: POKE 16526,0 : POKE 16527,125 : I=USR(0)

Az ismétlés tiltása:
POKE 16526,7 : POKE 16527,125 : I=USR(0)

Zátonyi Sándor

KERAVILL MEV

µELEKTRONIKAI

MÁRKABOLT

B.P.V., MÚZEUM krt. 11.

MIKROELEKTRONIKA:
A JÖVŐ A JELENBEN.
 ★★★★★★★★★★★★★★★★★★
FÉLVEZETŐK,
INTEGRÁLT ÁRAMKÖRÖK,
MIKROPROCESSZOROK
ÉS CSATLAKOZÓIK.
 SZAKTANÁCSADÁS, CSOMAGKÜLDŐ SZOLGÁLAT.

PROP-GAZDA programcsomag

A GAZDA programcsomag a mezőgazdasági vállalatok ügyviteli és gazdálkodói tevékenységét támogató, számítógépre alapozott rendszer, amely átfogja az ügyviteli munka minden lényeges területét és naprakészen biztosítja a különböző szintű vezetők részére az ügyviteli területéről a szükséges információkat.

A rendszer számos számviteli, közgazdasági, mezőgazdasági és számítástechnikai szakember közös fejlesztési munkájának eredménye.

A GAZDA önálló alrendszerekből áll, amelyek lefedik

- főkönyvi könyvelés és utókalkuláció
 - évközi eredmény-értékelés
 - készletgazdálkodás
 - bér- és munkaügy
 - pénzügy
 - állóeszköz-nyilvántartás
- területén adatokat biztosítanak a gazdasági értékelésekhez.
- Az egyes alrendszerek a felsorolt szolgáltatásaik összekapcsolásával együttesen egységes vállalati alkalmazási rendszert képeznek.
- A rendszer nagy előnye, hogy rugalmasan adaptálható és bővíthető a vállalati gazdálkodás változó feltételeihez.

ÁLTALÁNOS ISMERTETÉS

A GAZDA rendszer a következő két programcsomagból áll:

- főkönyvelést integráló
- munkaszámok utókalkulációt integráló programcsomagból.

Hangsúlyozzuk, hogy e programcsomagok szolgáltatásaiban jelentős számviteli és ökonomiai előrelépést jelentenek a szokásos ügyviteli rendszerekhez képest.

A rendszerre ráépülő alrendszerek szolgáltatásainak kialakítása olyan, hogy azok képesek kiszolgálni a szükséges adatigényt.

Minden alrendszernek szoros kapcsolata (adatforgalma) van a munkaszámok feldolgozással, de az alrendszerek egymás közti kapcsolata minimális.

Minden rendszerben elkülönül a pillanatnyi állapot nyilvántartása, amely egy tétel esetén másodperc elérés nagyságrendű. (Pl. 711-0012 főkönyvi számla pillanatnyi állapota) A tételes kimutatások – amelyek „karton” szemléletben időrendi sorrendben tartalmazzák a gazdasági eseményeket – esetenként feldolgozással állíthatók elő, perc nagyságrendű eléréssel. (Pl. 711-0012 számla tétel-sorainak kigyűjtése)

A költség, az árbevétel és a természetes adatok gyűjtése üzemi belső munkaszámrendszerre történik. Ezáltal a rendszer független a számlakeret változásaitól, termelőegységek szintjén jobban kiszolgálható.

A kialakított rendszerkapcsolat és a munkaszámok gyűjtések adattartalma tág lehetőséget ad újabb és újabb rendszerek moduláris illesztésére a meglévő rendszerhez. Ilyenek

pl. a természetes vetítési adatok előfeldolgozása segédüzemi, menetlevél-feldolgozó program keretében stb.)

A programok használata

A GAZDA programjai alapvetően párbeszéd, közvetlen adathozzáférést lehetővé tevő, képernyőorientált szemléletben készültek.

A rendszer az indítása után – a témakörnek megfelelően – a felhasználók mindennapos szakmai nyelvezetét követi, UZENET-eket küld és arra VÁLASZ-okat vár (minden esetben feltüntetve a lehetséges válaszok értékét).

A tömeges adatbevitel (bizonylatok feldolgozása) begépeléssel történik; a képernyő formailag követi a bizonylatok formátumát, így segítve az adatrögzítő munkáját.

A programok az adatbevitelüket követően a lehetséges szempontok alapján ellenőrzik az „elvi lehetőségesség” kritériumát, hiba esetén módot adva a javításra.

A GAZDA alrendszerei azonos külső képernyőszerkesztési és kezelői beavatkozást megvalósító formában kialakítottak, így a gépkezelők átállási nehézség nélkül használhatják a különböző alrendszerek programjait. Azonos tevékenységeket azonos megjegyzéssel ellátott üzenetben látnak és beavatkozniuk is ennek megfelelően kell.

Ha a feldolgozások időpontja egybeesik, a gép túlterheltsége csökkenthető azáltal, hogy a nagy tömegű adatrögzítés másik – esetleg kisebb kapacitású, olcsóbb – gépen is elvégezhető (off-line).

A rendszer lehetőséget ad a különböző gépeken rögzített és áthozott adatok feldolgozására (batch-köteget).

Fő jellemzők

A GAZDA összes szolgáltatásainak bevezetése esetén – átlagos ügyviteli méreteket figyelembe véve – a következő háttértárcapacitásokra van szükség:

	Mbyte
1. Anyagkönyvelés (10 000 cikkszám)	4
2. Bér- és munkaügy (1000 dolgozó)	3
3. Pénzügy (3000 ügyfél)	2
4. Állóeszköz nyilvántartás (15 000 állóeszköz)	1
5. Főkönyv és utókalkuláció (3000 számla) (3000 munkaszám)	1
6. Gazdasági értékelés (100 szervezeti egység)	6
Összes adatterület	18
Programterület	2

A felsorolt összeállítás adattárolási igényei a tartósan leköthető lemezkapacitást mutatják. Erre a 27 Mbyte-os merevlemezek alkalmasak. A napi feldolgozásokhoz és a biztonsági mentésekhez a PROPER-16 gépek hajlékony mágneslemez tárai használhatók. A meg-

felelő gyorsaságú nyomtató is nagyban növeli az átbocsátó képességet.

FŐKÖNYVI KÖNYVELÉS ÉS UTÓKALKULÁCIÓ

A GAZDA főkönyvi könyvelése és utókalkulációja a rendszer központi eleme. Ennek használata a technikai megoldás következtében kötelező.

A főkönyvi könyvelésben lehetőség van

- közvetlen számlaforgalmak könyvelésére egy és több könyvelési tétel összevonásával
- munkaszámok kigyűjtését egyidejűleg elvégző költséghely-költségviselői könyvelésre
- más rendszerek feladásainak köteget feldolgozására.

A számlaforgalomról naprakész, tetszőleges időpontokban kérhető főkönyvi kivonat.

Az utókalkuláció feladata kettős. Egyrészt a begyűjtött költségstruktúrából kiindulva a megfelelő utókalkulációs séma szerinti utókalkulálás.

Másrészt az elsődlegesen lerakott költségstruktúrában a költségáttelelések és költségelosztások elvégzése, főkönyvi vonzatának egyidejű kezelésével. Havonként az alrendszernek felé előállítja a létező munkaszámokkal megnyitott, kigyűjtésekre szolgáló adatterületeket.

Az utókalkuláció szerkezete olyan, hogy valamennyi alrendszerben munkaszámra kontírozás történjen.

A munkaszámok a mögöttes levő költség-számlák, hozam, önköltség és árbevétel-számlák megfelelő egymáshoz rendelése már a feldolgozás keretében történik. Ezáltal a széles körű termelői, felhasználói kör mentesül az üzemi konkrét szárlatukör alkalmazásától.

A termelési folyamatok lezárásakor elvégzi a részletezett költség, árbevételi és természetes ráfordítási adatokból a termékek és a szolgáltatások utókalkulációját, eredményszámítását.

ÉVKÖZI EREDMÉNY-ÉRTÉKELES

A GAZDA az ügyviteli feldolgozások mellett nagy hangsúlyt fektet a gazdasági helyzet értékelésére.

Ez a szolgáltatás az utókalkuláció részére gyűjtött munkaszámok költségstruktúrából és az éves terv, bázis adattárolományból indul ki.

Szervezeti egységenként az utókalkulációs munkaszám-típusok (költség-számítási sémák) bontásában összesített költségstruktúra, árbevétel, eredmény alakulást ad.

A kiértékelés tartalmazza a tervhez, bázishoz való viszonyítást és A/4 formátumban, áttekinthető információt ad a vezetők számára. A szervezeti felépítésnek megfelelő összesítések révén a vezetés különböző szintjeihez differenciált információ hozható létre.

proper 16/W

Felvilágosítást ad:

Sci-L
Vevőszolgálat
1011 Budapest
Iskola utca 10.
Telefonszám: 260-000
Telexszám: 22-4590

A rendszer feltételezhetően újdonságnak számító szolgáltatása az önköltségszámítás szabályai szerinti – a költség szerkezet elemei költségnevekre történő – lebontása. Ennek keretében az általános költség, a segédüzemi és a fenntartóüzemi szolgáltatások elemei költségnevekre bontva kerülnek a végtermékhez kimutatásra.

Pl. a tehenészet költség szerkezetében a munkabér költségre a közvetlen munkabér mellett a segédüzemi és általános költség arányos munkabére is összesíthető.

Úgy gondoljuk, hogy a végtermék-kibocsátás valós számviteli adatokból kiinduló, ilyen értelmű költség szerkezeti kimunkálása nagyban segítheti a gazdasági vezetés munkáját.

KÉSZLETGAZDÁLKODÁS

A GAZDA készletgazdálkodása közös üzemi cikktörzsállomány nyilvántartásra alapozott, többbraktáros, raktáronkénti forgalom feldolgozású, elszámoló áras könyvelési rendszer.

A közös cikktörzsállomány olyan funkcionális „kereső, válogató listákat” ad, amelyek minőségileg javíthatják a készletgazdálkodás szervezetségét.

A raktáronkénti forgalom-feldolgozás folyamatosan naprakész készletállapot nyilvántartást tesz lehetővé, elvégzi a főkönyvi feladások begyűjtését, a készletfelhasználások munkaszámonkénti kimutatását.

Tételeken aktivizálja a forgalmi könyvelés adatait, ebből raktáronkénti, cikkenkénti kimutatásokat, idősoros és mozgásmenemenkénti lekérdezéseket állít elő.

A begyűjtött főkönyvi forgalom és munkaszámos felhasználás adataiból a fogadórendszer részére közvetlenül felhasználható mágneses adathordozót készít.

Havi szinten biztosítja a bevételek likvidációját a számlaforgalom alapján, elszámoló ár különbözet abszolút értékének számítását, felosztását a felhasználásra.

Funkcionális listák és kiértékelések támogatják a leltározási munkát.

Jellemző paraméterek

cikkszám: 10 jegyű numerikus ajánlott maximum 30...40 000
munkaszám: 1...2000
mozgásmen: 100-féle
költségnevi bontás: 30 db/5-ös számlára
raktáronkénti kapacitás: 6000 cikkszám (800 kbyte hajlékony lemez esetén)
használható bizonylat: 7 tételes, a rendszerhez kialakított.

BÉR- ÉS MUNKAÜGY

A GAZDA munkaügyi és bérelszámolási alrendszer a kialakított és folyamatosan karban-

tartott törzsadatállományok, valamint a havi bérszámfejtés végrehajtásához szükséges munkaidő- és teljesítményadatok felhasználásával készíti el a dolgozók munkabérének számfejtését és listázását.

1. A kialakított törzsadatállományok

- Dolgozói törzsadat
- Dolgozó járandósági törzsadat
- Dolgozó átutalás nélküli levonásos törzsadat
- Dolgozó átutalásos levonás törzsadat
- Szervezeti egységkód törzsadat
- Munkaszámos törzsadat
- Munkaköri törzsadat

2. A forgalmi adatok

- Bérszámfejtőlap, óra alapján történő bér-felosztásnál
- Bérszámfejtőlap, érték alapján történő bér-felosztásnál
- Esetenkénti járandóságok és kifizetések adatai
- Esetenkénti TB járandóságok és kifizetések adatai

3. A rendszer szolgáltatásai

- Dolgozók munkabérének számfejtése és kifizetési bizonylat elkészítése
- Dolgozó egyéni bérnyilvántartásának elkészítése
- Dolgozó egyéni tartozási és levonási nyilvántartásának elkészítése
- Munkabérek főkönyvi feladása munkaszámonként, tagalkalmazott bontásban.
- Kötelező havi, negyedéves, éves munkaügyi- és bérstatisztikák elkészítése.
- Gazdálkodási egység – rendszeres és szükség szerinti – munkaügyi és bér-gazdálkodási kimutatások elkészítése
- Társadalombiztosítási járulék számítása, táppénz, ill. betegségi segély nélkül és szükséges TB statisztikák elkészítése

Az alrendszer a táblázatok elkészítésén kívül a törzsadatállományokba, valamint az egyéni nyilvántartásokba való – szükség szerinti – betekintést, a lekérdező rendszerben, képernyőn keresztül is lehetővé teszi.

PÉNZÜGY

A GAZDA pénzügyi alrendszere számlakészítési, aktív és passzív folyószámla könyvelési modulokból áll. A vevőket-szállítókat közös „ügyfél” adatállományként tartja nyilván. A számlakészítés alapbizonylatokról a tételesoronkénti adattartalmak felvitelével készül.

Az aktív folyószámla-könyvelésben a kibocsátott számlák és a pénzügyi teljesítések alapján naprakészen vezeti a tételes folyószámlát, a nyitott tételek kivonatát. Ebből

havonta főkönyvi feladás készül, munkaszámos-bontásban.

A passzív folyószámla-könyvelés a tételes szállítói folyószámlát vezeti, a nyitott tételeket tartalmazó kivonatot előállítja. A szállítói számlákat egy átvezetési számlával szemben könyvelési és közben könyvelési segédletet készít a kontírozáshoz.

A rendszer a napi pénzügyi helyzetet tükröző rövidtávú pénzügyi helyzetértékelő „jelentésekkel” segíti a gazdasági vezetés munkáját.

A rendszer a későbbiek során adózási és pénzügyi statisztikai modulokkal bővíti.

ÁLLÓESZKÖZ-NYILVÁNTARTÁS

A GAZDA rendszerében az állóeszköz alrendszer egyedi nyilvántartás, értékcsokkenés elszámolás, munkaszámos feladás, leltárkiértékelés, funkcionális keresések és statisztikai adatszolgáltatás modulokból áll.

Egyedi nyilvántartás keretében az állóeszköz üzembehelyezéséből a teljes használati időt végigkövetve nyilvántartja a gazdasági eredményeket.

Értékcsokkenés elszámolása keretében havi (vagy negyedévi) időszakonként tömeges feldolgozás keretében elvégzi az értékcsokkenés számítását, a nettó értékek módosítását, ezzel összefüggő főkönyvi feladási tételeket mágneses adathordozón előállítja.

Munkaszámos feladás célja, hogy a számfejtett értékcsokkenés munkaszámonkénti terhelésre kerüljön, az utókalkuláció számára dolgozható formában.

Leltárkiértékelések keretében a felvételezést megelőző lekérdezések és a feldolgozás kiértékelései szerepelnek, kimunkálva az eltéréseket a főkönyvi kontírozási segédlet egyidejű elkészítésével.

A funkcionális keresések segítik az állóeszköz-gazdálkodás pillanatnyi helyzetének áttekintését. Egyedi szám, leírási kulcs, statisztikai besorolás, szervezeti egység stb. szerint egyedi vagy tömeges lekérdezéseket biztosít képernyőre, nyomtatásra.

Statisztikai kiértékelések kérhetők a külső adatszolgáltatási kötelezettségek gyors, szerkesztésben az igényeket követő formában.

SZOFTVER-, ILL. HARDVERKÖRNYEZET

- 64 kbyte RAM
- 25x80 karakteres kijelző, billentyűzet
- 27 Mbyte merev lemezes tár
- hajlékony mágneslemez meghajtó egység
- nyomtató

A programcsomag a PROPOS-16 vagy ezzel kompatibilis operációs rendszer alatt működik.

POSTA

Tisztelt BIT-LET szerkesztőség!

Több kérdésem is lenne Önökhöz:

1. Joformán minden számukban (és a magazinban is) találkoztam dr. Simonyi Endrővel cikkével. Most már szerintem, igazán szánnak egy „Vallatott” a SIMON 68-as gépre, hiszen a cikkekből azt lehet kivenni, hogy a COMMODORE és a SINCCLAIR csak Micimackó hozzá képest

2. Elolvastam Szőke Ferenc szenzációs PRIMO pótvallatását. Én, az onok helyében fölvenném az Inkvizitorok közé. De elolvastam a VC-20 vallatását is. Előzetesen be kell vallanom, hogy fanatikus ZX-párti vagyok (főleg SPECTRUM) és VC-20 előtt kb. 2 órát ültem. Azonban egyszerűen nem tudom megérteni, hogy a következő kinoknál miért szerepelt rosszabbul a VC-20 a C-64-nél. (Előítélet?)

- periferiák (2. kin)
- kazettás tárolás (5. kin) - holott

a géphez (mint írják) ugyanugy csatlakoztatható floppy, és magnó (mindkettő azonos a C-64-esével) mint a C-64-eshez

- billentyűzet (8. kin)
- digitális (10. kin) idezem Önöket

gép editora azonos a C-64-esével!

Ugyanebben a lapban a 11. TV BASIC hasábjain közölt táblázathoz azt írják, hogy a SIMON'S BASIC belső függvényeit „gal jelölik. Sajnos a táblázatban egy fia csillag nem sok, de annyit se találtam, pedig tűvé tettem érte. (Egyébként a SPECTRUM-ra készült Beta BASIC - kiegészítő belső függvényeit is beírhatták volna. (Igaz, akkor jóval nagyobb táblázat kellett volna!)

Iskolánkban egy pár SPECTRUM-os segítségével és részvételével - „összinté részvétel”, mondták először ötletemre - ZX-klubot alapítottunk. Ezt szeretnénk kiterjeszteni a „külvilág” elé is. Ezért most valamilyen helyet keresünk a belvárosban, mert a suliban ez nem valószínűsíthető meg. Ha valaki tudna segíteni...!

Most készült el gépi kódú kódoló-dekódoló programunk, mellyel több képernyőtartalmat rakhatunk el, majd ezután gyorsan (vagy lassan) visszahívhatók. Így pl. forgatások (reklámhoz) valószínűsíthető meg. Ha érdeklí Önöket, kérem, valamilyen módon válaszoljanak! (Mintát is tudunk mutatni, már kész a TV-BASIC és egy árnyékolt (Skála) forgatás, természetesen 3 D-ben.

Vállaljuk bármilyen célú program megírását BASIC-ben, és egy kicsit Assemblyben is. Telefonom: 311-431

Asi Tamás, a Vági István ESZI III. osztályos tanulója

Tisztelt Olvasónk!

Röviden szeretnék válaszolni kérdéseire:

1. A SIMON '68 nem eléggé közismert ahhoz, hogy a Vallatott alapkövetelményét teljesítse. Elvünk ugyanis, hogy csak nagy példányszámban Magyarországon létező gépről készítsünk vallatott.

2. Az inkvizitorok „toborzása” elég széles körben történik. Nyilván sok tíz vagy száz embert érdemes lenne még meghívni, de mi kb. 10-et szoktunk. Utólagos hozzászólásokat szívesen veszünk, illetve közlünk.

A legelső Vallatónál közöltük, hogy ezt nagyon is szubjektív értékeléssé akarjuk tenni. A különbségek ebből adódnak. (Igy lehet az is, hogy ugyanazon vallatónál egy kinra van, aki 5-öst, van aki 2-est ad. Pedig ugyanarról a dologról volt szó!)

Előítéletéről tulajdonképpen csak pozitív értelemben beszélhetünk, hiszen ezek az emberek ezt a gépet használják, és ha nem szeretnék, akkor nyilván mást igyekeznének választani.

3. A TV BASIC rovat teljesen független a BIT-LET-től, az észrevételeit továbbítjuk hozzájuk.

4-6. Valószínűleg középfogjuk tenni a lapban, további választ nem igényel.

További sikereket kívánunk!

Olvastam, sőt le is pötyögtettem a múltkorai számban (144.) található Finom grafika VC 20-on című programot. Jó lenne, ha közölnék a program gépi kódú változatát. Kérdésem: a VC 20 melyik biten tárolja a joystick (botkormány) helyzetét?

Csóka István, 9023 Győr, Felszabadulás út 95. fsz. 2.

Első kérdésével kapcsolatban még némi türelmet kérünk. A második témára íme válaszunk: A botkormány állapotát a 37151-es és 37152-es regiszter egyes bitjei mutatják

37151	2. bit = 0	fel
37151	3. bit = 0	le
37151	4. bit = 0	balra
37151	5. bit = 0	tűz
37152	7. bit = 0	jobbra

A két regiszter olvasása (PEEK) előtt a 37154-es regiszter 7. bitjét be kell állítani. Ha ez a bit zérus, akkor olvashatjuk a 37152-es regisztert, ha pedig 1, akkor olvashatjuk a 37151-es regisztert.

A botkormányt lehetőleg csak program módban kezeljük, és a programból való kilépés előtt állítsuk vissza a regiszterek eredeti tartalmát:

37151	126
37152	247
37154	255

Igen tisztelt Szerkesztőség!

A BIT-LET márciusi számában olvastam a COMMODORE VC 20-ról készített cikküket. Ebben felvetették, hogy hiányzik a magyar nyelvű kézikönyv.

A kézikönyv magyar nyelvű fordítását saját kedvtelésemmre elkezdtem, és jelenleg kb. 70 %-os késztségben vagyok. Megjegyzem, hogy a kézikönyvet szakmailag is átvizsgálta és a gépet kipróbálva ellenőriztem annak kitételeit. Rendelkezésemre állnak továbbá a VC 20-ról olyan kézikönyvek, amelyek annak operációs rendszerét és programozási alkalmazási módját a kézikönyvnel részletesebben tárgyalják. Módomban állt a gépen sok „ügyes” programot is kipróbálni.

Akinek a fentiek felkeltették az érdeklődését, kérem válaszoljanak, szívesen állok a felhasználók rendelkezésére.

Tóth László, Sopron, Baross u. 8/d 9400

A számítógépes oktatás beindultával ma már hazánk minden közép- és felsőfokú oktatási intézményében megtalálhatók a személyi számítógépek, s köztük nem elhanyagolható a HT-1080Z típusúak a száma. Ezekkel kapcsolatos levelem.

Sokan vannak, akik jelenleg ismerkednek a számítástechnikával, „kószolgatják azt”. Munkájukat szeretném megkönnyíteni egy programmal, amely a hibáztatást magyar nyelven adja. Bárkivel előfordulhat, hogy nem jut eszébe az, hogy például mit is tákar a DD Error. Hát még a kezdők! Ez a program ezt a helyzetet szünteti meg.

Éppen ezért, akik érdeklődnek a program iránt vagy szükségét érzik, küldjenek nekem egy kazettát válaszborítékkal, felcímezve, s ellenszolgáltatás kívánalma nélkül megkapják a szellemi terméket.

Pelhrimovszky Zsolt, Budapest, Gárdos Mariska u. 6. IV/24. 1032

MEGJEGYZÉSEK A PRIMO-NYERŐHÖZ

Bár az értékelés még nem fejeződött be, mégis szeretnénk néhány értékelő szót szólni.

Az első feladatra még 223 megoldás érkezett, végül csak 71 olyan pályázónk akadt, aki mind a 3 feladatra küldött be megoldást.

Legkönnyebbnek az első feladat bizonyult, a beérkezett megoldások majdnem mind helyesek; elég sokan küldtek be programot is, melyre 2 plusz pontot kaptak (a sorsoláson mindenki részt vesz, aki eléri a $8+10+12=30$ pontot, a plusz 2 pont „csak” arra jó, hogy egy másik feladatnál elvesztett pontot pótolja). A második feladatra már lényegesen kevesebb megoldás érkezett, de ezek nagy része is helyes. A legnehezebb a 3. feladat volt, erre nagyon sok hibás bizonyítás érkezett, sőt 1–2 rossz válasz is. Sokan észrevették, hogy a játék hasonlít a Sam Loyd-féle 15-ös játékra, ahol szintén nem lehet két kis négyzetet megcserélni. Akik ismerték ennek bizonyítását, azok egy kis okoskodással kiterjeszthették a feladatban szereplő esetre is. Ez azonban nem mindenkinek sikerült helyesen.

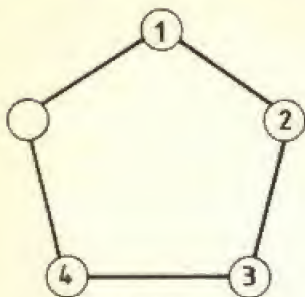
A típushiba a következő volt:

„Mivel a feladat állítása a 15-ös játékra igaz, ezért igaz a térbeli esetben is, hiszen két kockán kívül minden a helyén marad, ezért ha egy másik (nem ezeket tartalmazó skkba) egy kockát beviszünk, azt ugyanott vissza is kell vinni.”

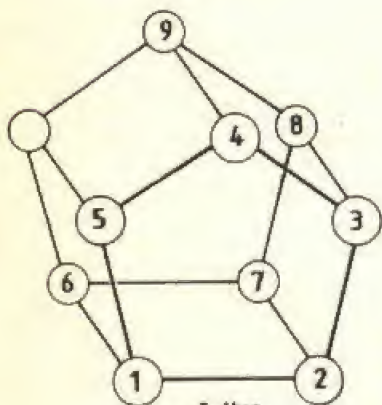
Ennek a gondolatmenetnek a tévességét jól illusztrálja a következő példa:

Legyen először a játékmezőnk egy szabályos ötszög (l. 1. ábra), melynek négy csúcsában van 1–1 számozott korong. Itt nyilván nem lehet elérni, hogy csak az 1-es és a 2-es korong legyen felcserélve (a korongokat itt az ötszög élein tologathatjuk).

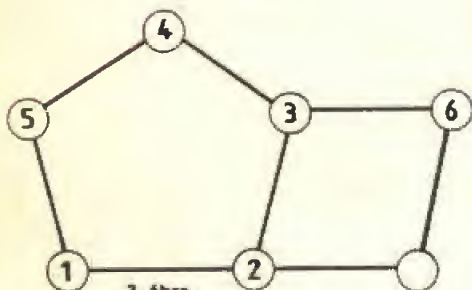
Legyen egy másik játékműnk a 2. ábra szerinti, azaz egy ötszög alapú hasáb élei mentén tologathatunk. Az idézett gondolatmenet alapján itt sem lehetne elérni, hogy csak 2 korong legyen felcserélve; ez azonban nem igaz, most van olyan tologatássorozat, melynek eredményeképpen minden a helyén marad, csak az 1-es és 2-es korong lesz felcserélve. Ennek megkeresése szorgalmi házi feladat, segítségképpen eláruljuk, hogy mindezt már a 3. ábra szerinti játékban is el lehet érni.

1. ábra

2. ábra

3. ábra

MICOLOR NYERŐ

A szakköri pályázat 2. feladata egy könnyen programozható játék elkészítése a HT-1080 Z gépen.

A játék a következő: van 10 db négyzetünk, melyeknek egyik oldala fehér, a másik fekete. Ezek le vannak rakva sorban az asztalon, némelyik a fehér, mások a fekete oldalukkal felfelé. Két játékos felváltva fordíthat meg négyzeteket a következő szabály szerint: a soron következő megfordíthat egy olyan négyzetet, melynek a fehér oldala van felfelé, vagy megfordíthat 2 különböző négyzetet is, de akkor a jobb oldalt a fehér oldaláról a feketére kell fordítania.

A vesztes az, aki már nem tud fordítani, tehát az nyer, akinek fordítása után az összes négyzet a fekete oldalával felfelé van.

Mielőtt bárki nekiesne a program megvalósításának, alaposan el kell gondolkodnia a játékon, s meg kell határozni az általános nyerő stratégiáját. Ugyanis a feladat az, hogy írjunk egy programot, mely véletlenszerű kezdőhelyzetet teremtve olyan jól játszik a kezelőjével szemben, hogy hacsak lehetséges, akkor nyer.

Kérjük levágni és a levélre felragasztani!
Beküldési határidő június 15.